

Asia: VN/2801/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Laki jätelain muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

15 §. Jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuus

Vantaan Energia pitää tärkeänä, että valmistelijat pyrkivät edistämään jätteiden lajittelua ja kierrätystä sitovalla lainsäädännöllä ja sitä kautta vaikuttamaan Suomen kierrätysasteen parantamiseen. Suomi on jäänyt jälkeen EU:n kierrätystavoitteesta. Esimerkiksi muovin osalta kierrätysasteen tulisi olla jo 55 %, mutta toteutunut kierrätysaste on jäänyt noin 30 %. Ero kiristyvien tavoitteiden ja toteutuneen kierrätysasteen välillä on niin huomattava, että tavoitteita ei tulla saavuttamaan ilman aidosti vaikuttavia lisätoimia.

Kotitalouksien sekajätteen koostumustutkimukset osoittavat, että kotitalouksien sekajätteestä jopa 25–28 % on kierrätyskelpoista pakkausjätettä. Vaikka aiemmilla toimilla erilliskeräyksen laajentamiseksi on saavutettu kehitystä, on hyvin epätodennäköistä, että tavoitteita saavutettaisiin yksin toimilla, joilla pyritään vaikuttamaan kotitalouksien lajittelukäyttäytymiseen. Jo nykyisessä laissa velvoitetaan jätteiden kierrätykseen, minkä perusteella voidaan arvioida, että lakimuutoksen ohjausvaikutus jäänee vähäiseksi.

Vantaan Energia pitää kirjausta erilliskerätyn jätteen uudelleenkäytöstä tai kierrätyksestä oikeasuuntaisena. Säännöstä olisi kuitenkin hyvä konkretisoida esimerkiksi asettamalla vähimmäistaso, tarkentamalla poikkeamisen ehtoja tai ottamalla käyttöön seurantajärjestelmä, jotta kirjauksen vaikuttavuus paranisi. Nykytilanteessa esilajittelussa hyödynnetään vain helposti eroteltavat, arvokkaimmat jakeet, ja merkittävä osa erilliskeräystä materiaalista päätyy polttoon rejektinä.

Kierrätyskelpoisen materiaalin puutteellinen hyödyntäminen aiheuttaa Suomelle merkittäviä kustannuksia. Kierrättämättä jääneestä muovista maksetaan omavaramaksua EU:lle 0,80 euroa kilolta, mikä vastaa noin 90 miljoonan euron vuosittaista maksua. Lisäksi Suomi on vaarassa joutua rikkomusmenettelyyn, jossa EU:n tuomioistuin voi määrätä Suomelle tuntuvan sakon.

Merkittävä osa kierrättämättä jäävästä materiaalista on pakkausjätettä, jonka keräyksen ja kierrätyksen kustannusten tulisi EU:n tuottajavastuu- ja saastuttaja maksaa -periaatteiden mukaisesti kohdistua pakkausmateriaalit markkinoille saattaville toimijoille.

Tuottajavastuujärjestelmä toimii Suomessa puutteellisesti: tuottajavastuulliset yritykset vastaavat vain erilliskerätyn pakkausjätteen kierrätyskustannuksista. Mikäli sama jäte päätyy sekajätteeseen, vastuu siirtyy kunnille, jotka huolehtivat käsittelystä ja kustannuksista. Kyse on merkittävästä ongelmasta, sillä pelkästään muovipakkauksia jää vuosittain kierrättämättä noin 112 000 tonnia.

15 c §. Kielto kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä energiajätteenä

Vantaan Energia tukee valmistelijoiden tavoitteita kierrätysasteen nostamisesta sekä kierrätyskelpoisten jätejakeiden nykyistä tehokkaammasta materiaalihyödyntämisestä ja polton vähentämisestä. Haluamme kuitenkin huomauttaa, että ehdotuksessa pyritään ohjaamaan jäteketjua poikkeuksellisesti sen loppupäästä, mikä ei välttämättä ole kierrätysasteen nostamisen kannalta tehokasta sekä saattaa aiheuttaa odottamattomia ja ei-toivuttuja seurauksia.

Jätehuollon ja energiantuotannon välimaastossa operoivien jätteenpolttolaitosten ensisijaisena tehtävänä on käsitellä jätteitä, joita ei ole voitu hyödyntää jätehierarkian aiemmissa vaiheissa. Näiden jätteiden käsittely on välttämätöntä riippumatta siitä, hyödynnetäänkö poltossa syntyvää energiaa.

Kiertotalouden edetessä poltettavan jätteen määrä pienenee. Kehitys ei kuitenkaan toimi toisin päin: energiahyödyntämisen rajoittaminen ei vähennä jätettä, vaan voi ohjata jätevirtoja käsiteltäväksi Suomen ulkopuolelle.

21 a §. Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus

-

21 b §. Jätehuoltopalveluiden laatuvaatimukset ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuus

-

22 §. Valtion viranomaiset

-

57 §. Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus

-

93 §. Jäteneuvonta ja -tiedotus

-

100 §. Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

-

121 §. Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

-

122 §. Tiedonsaantioikeus

-

124 §. Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

-

Voimaantulosäännös

-

Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

-

Muuta huomioitavaa

Mahdolliset muut huomiot hallituksen esitysluonnokseen

Vantaan Energia kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi jätelaista.

Luonnoksen kirjaukset ovat oikeansuuntaisia ja kannatettavia, mutta kierrätysasteen nostaminen tavoitteiden edellyttämälle tasolle vaatii niiden täsmentämistä sekä myös uusia, vaikuttavampia toimia.

Vantaan Energia pitää 15 § erilliskerätyn jätteen uudelleenkäyttöä ja kierrätystä koskevaa kirjausta perusteltuna, mutta katsoo, että sen vaikuttavuutta tulisi vahvistaa konkretisoimalla sääntelyä esimerkiksi asettamalla vähimmäistaso, täsmentämällä poikkeamisen ehtoja tai ottamalla käyttöön seurantajärjestelmä. Nykytilanteessa esilajittelussa hyödynnetään pääosin helposti eroteltavat, arvokkaimmat jakeet, ja merkittävä osa erilliskerätystä materiaalista päätyy polttoon rejektinä.

Vantaan Energia korostaa sitovan ja vaikuttavan lainsäädännön tarvetta kierrätyksen tehostamiseksi, sillä Suomi on selvästi jäljessä EU:n tavoitteista. Kierrättämättä jäävä muovi aiheuttaa Suomelle noin 90 miljoonan euron vuotuiset kustannukset. Nykyisen kierrätysasteen ja kiristyvien tavoitteiden välinen kuilu on niin suuri, ettei tavoitteisiin päästä ilman merkittäviä lisätoimia.

Vaikka lainsäädäntö jo velvoittaa kierrättämään, kotitalouksien sekajätteestä edelleen 25–28 % on kierrätyskelpoista pakkausjätettä. Tilannetta heikentää myös tuottajavastuun puutteellinen toteutuminen: yritykset vastaavat vain erilliskerätystä jätteestä, kun taas sekajätteeseen päätyvän pakkausjätteen käsittelykustannukset jäävät kuntien vastuulle.

Vantaan Energia kyseenalaistaa ehdotetun 15 c § kiellon kerätä kierrätyskelpoista jätettä energiajätteenä tehokkuutta, koska kiellon ohjaus kohdistuu jäteketjun loppupäähän ja voi aiheuttaa ei-toivottuja seurauksia. Jätteenpolttolaitokset käsittelevät väistämättömiä jätteitä, ja vaikka kiertotalous vähentää poltettavaa jätettä, pelkkä energiahyödyntämisen rajoittaminen ei vähennä jätemääriä vaan voi siirtää ne ulkomaille.

Luomala Juha
Vantaan Energia Oy